

Nr 796

Av herr **Andersson, Torsten**, och herr **Larsson, Thorsten**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 172, angående riktlinjer för fortsatt utbyggnad av universitets- och högskoleväsendet m. m.

(Lika lydande med motion nr 962 i Andra kammaren)

I de vid början av innevarande års riksdag av oss väckta motionerna I: 321 och II: 378 har hemställts dels om skyndsamt utredning av frågan om den akademiska undervisningens lämpliga lokalisering, dels att därvid snabbare utbyggnad av universitetet i Umeå, upprättande av ett sjätte universitet och av ännu en teknisk högskola särskilt uppmärksammas.

Den nu framlagda propositionen nr 172 berörde bl. a. de i motionen behandlade spörsmålen. Det erinras om att enligt P-gruppens av remissinstanserna i stort sett oemotsagda beräkningar kommer antalet närvarande studerande vid 1970-talets början att uppgå till betydligt mer än 80 000 mot 55 000, som gällt som riktmärke vid planering och utbyggnad de senaste åren. 1963 års universitets- och högskolekommitté har erhållit uppdrag att närmare pröva hur erforderliga större utbyggnader skall genomföras.

Enligt de till propositionen som bilaga fogade direktiven skall kommittén därvid grunda sitt arbete på en kostnadsjämförelse för olika utbyggnadsalternativ. Först skall verkställas en undersökning av utbildningskostnaderna, till en början begränsad till de medicinska, tekniska och matematisk-naturvetenskapliga disciplinerna. För var och en av disciplinerna skall undersökningen gälla utbyggnaden fram till 1970. På basis härav skall ställning först tagas till om den avsedda utbyggnaden kan ske vid nu bestående lärosäten. Skulle den prövningen leda till att så ej blir fallet, bör tagas upp till prövning vilka de kostnadsrämsiga konsekvenserna blir av att till ett nytt lärosäte med en eller flera av disciplinerna medicin, teknik och naturvetenskap även förlägga ekonomutbildning, samhällsvetenskaplig utbildning och humanistisk utbildning. Sedan undersökningar av de egentliga utbildningskostnaderna genomförts, bör kommittén uppskatta storleken av andra väsentliga samhällskostnader, bl. a. av typen studentbostadskostnader.

Direktiven är således utformade på sådant sätt att den långsiktiga och grundläggande bedömning av lokaliserings- och decentraliseringsfrågan som förordas i de nämnda motionerna inte kan genomföras av kommittén. I dess arbete kommer kostnaden för utbyggnaden av vissa discipliner att i hög grad

bli utslagsgivande i lokaliseringsfrågan. Det får därjämte ifrågasättas om enbart kostnaderna för utbyggnaden kan anses vara en lämplig grund för bedömningen. Flera väsentliga faktorer synes bli obeaktade, t. ex. den akademiska undervisningens roll och relationer till näringsliv och samhällsliv i övrigt, den akademiska fortbildningen och vidareutbildningen samt angelägenheten av en avlastning av de nuvarande universitetsorterna av andra skäl än de som beröres vid de åsyftade kostnadsjämförelserna. Även om dylika faktorer var för sig icke kan bli avgörande i lokaliseringsfrågan, kan de tillsammans i betydande grad påverka helhetsbedömningen.

En absolut avgörande brist i kommitténs direktiv är emellertid att de inte till någon del berör tiden efter 1970. Antalet studerande vid de akademiska lärosätena kommer inte att ha nått ett maximum vid 1970-talets början, utan det står ställt utanför varje diskussion att expansionen kommer att fortsätta även därefter. Att då basera ställningstagandet i lokaliseringsfrågan på vissa kostnadsjämförelser rörande utbyggnaden under en tid av ca fem år kan inte vara till fyllest. Vi föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en komplettering av kommitténs direktiv så att den kan genomföra sitt arbete under beaktande även av utvecklingen efter 1970 och under iakttagande av alla de faktorer i övrigt som kan påverka bedömningen. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra om kommitténs sammansättning skall kompletteras i anledning härav.

Remissbehandlingen av P-gruppens promemoria visar att gruppens beräkningar i stort sett kan bedömas vara realistiska. De har också godtagits i propositionen. Undantag har dock gjorts beträffande tandläkarutbildningen. I fråga om denna har departementschefen framhållit att någon plan för utvecklingen på området inte bör fixeras innan utbildningen i Göteborg är klar för start. Även om P-gruppens beräkning synes realistisk, kan en sådan ordning godtagas. Det bör dock understrykas att detta inte får fördröja genomförandet av den nu planerade kapacitetsökningen.

Enligt vår mening bör inte heller den medicinska utbildningens omfattning på något längre sikt nu fixeras. Som utgångspunkt på detta område bör gälla att alla tillgängliga möjligheter till snabb kapacitetsökning måste tillvaratagas. Huruvida en intagningskapacitet av drygt 900 läkare på längre sikt kan komma att vara en lämplig avvägning kan knappast avgöras f. n. Det måste dock beaktas att det råder en besvärande brist på läkare på betydelsefulla områden och att en höjning av levnadsstandarden kommer att medföra ökade krav på hälsovård och hygien med ytterligare ökat läkarbehov som följd. Därjämte måste uppmärksammas att vissa angelägna reformer som kräver ökad läkartillgång bör genomföras så snart det är möjligt. Som exempel härpå kan nämnas rehabiliteringsverksamhetens upprustning och utbyggnad, ökning av mental-

sjukvårdens kapacitet samt intensivvård i ökad utsträckning på detta område och en minskad arbetsbelastning för befattningshavare inom provinsialläkarorganisationen. Därjämte torde även läkarna komma att beröras av allmänna arbetstidsförkortningar. Enligt vår mening kommer dessa faktorer att påverka läkarbehovet så att det framstår som mindre lämpligt att nu fixera en bestämd utbildningskapacitet, särskilt som kapaciteten kan behöva bestämmas under hänsynstagande även till läkarutbildning för utvecklingsländernas behov. Arbetet inom 1963 års universitets- och högskolekommitté bör därför omfatta flera utbyggnadsalternativ, varav det lägsta bör baseras på P-gruppens beräkning. Vi föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller härom.

P-gruppen har i sin promemoria uppmärksammat även studenternas bostadsfråga. Flera lokala remissinstanser i berörda universitetsorter har framhållit de stora bostadsproblem som är förknippade med en ytterligare stark ökning av studenttillströmningen till dessa orter. Denna fråga, som givetvis bör uppmärksammas vid lokaliseringsbedömningen, kan sägas vara ett av de besvärligaste studentsociala problemen för närvarande, särskilt på vissa av universitetsorterna. P-gruppen har i syfte att få en förbättring till stånd förordad att bostadsstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen och vederbörande bostadsbyggnadsorgan skall utarbeta en långsiktplan för studentbostadsproduktionen. Departementschefen har emellertid avvisat att denna fråga nu avgöres under hänvisning till att universitets- och högskolekommittén har att pröva även kostnaderna för studentbostadsproduktionen vid olika utbyggnadsalternativ. Enligt departementschefens mening bör kommitténs utredningar avvaktas innan frågan tages upp till prövning.

Enligt vår mening föreligger inte skäl för en sådan avvaktan. Allmänt sett är tillgången på bostäder för studenterna klart otillräcklig i förhållande till studentantalet. Redan för att täcka nu rådande brist krävs ett betydande studentbostadsbyggande. Sedan bostadstillgången bringats i skälig proportion till utbildningskapaciteten på resp. orter bör långtidsplaneringen ha till syfte att säkerställa att denna proportion inte rubbas vid ytterligare utbyggnad av utbildningskapaciteten. Då således långtidsplaneringen till den senare delen inte är självständigt tidsbestämd utan avhängig utbildningskapacitetens ökning, synes inte några hinder föreligga att snarast möjligt påbörja åsyftade samråd och planering. Vi föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller härom.

Med hänvisning till motiveringen i de likalydande motionerna I:321 och II:379 och ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 172 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla

a) att direktiven till 1963 års universitets- och högskolekommitté måtte kompletteras så att kommittén har att beakta även utvecklingen efter 1970-talets början och alla faktorer i övrigt som påverkar bedömningen av de akademiska lärosätenas lokalisering m. m.

b) att arbetet inom 1963 års universitets- och högskolekommitté såvitt gäller den medicinska utbildningen måtte gälla flera alternativ i fråga om utbildningskapacitetens omfattning, varav det lägsta alternativet må svara mot P-gruppens beräkningar,

c) att P-gruppens förslag att bostadsstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen och vederbörande bostadsbyggnadsorgan skall utarbeta långsiktsplan för studentbostadsproduktionen måtte genomföras snarast möjligt.

Stockholm den 31 oktober 1963

Torsten Andersson

Thorsten Larsson
